

Ár 2015, föstudaginn 27. mars, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Elísabet Júlíusdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 109/2014**:

**M og K
gegn
F.**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og K, hér eftir nefnd sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 24. nóvember 2014, með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. 24. nóvember, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 14. desember 2014. Var bréfið sent sóknaraðilum, með tölvupósti nefndarinnar, dags. 15. desember og þeim gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Sóknaraðilar höfðu ekki frekari athugasemdir.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 27. mars 2015.

II.

Málsatvik.

Þann 11. janúar 2008, gaf dóttir sóknaraðila, A, út skuldabréf, nr. X, til forvera varnaraðila, upphaflega að fjárhæð kr. 2.700.000. Sóknaraðilar undirrituðu umrætt skuldabréf, sem ábyrgðarmenn, og tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð.

Sóknaraðilum var kynnt niðurstaða greiðslumats og efni upplýsingabæklings þann 16. janúar 2008, þ.e. fimm dögum síðar.

Ágreiningur er milli málsaðila um hvort farið hafi verið eftir ákvæðum í samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001, sem var í gildi þegar skuldabréfið var undirritað.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar telja að varnaraðili hafi ekki farið eftir ákvæði 3. og 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001 við stofnun umræddrar ábyrgðarskuldbindingar þar sem þau hafi undirritað lánsúmsókn fimm dögum eftir undirritun á skuldabréfið.

Sóknaraðilar krefjast þess að ábyrgðarskuldbindingin verði gerð ógild. Undir liðnum „Kvörtun“ á kvörtunareyðublaði sóknaraðila segir: „Við viljum fá ábyrgðina ógilda vegna ósamræmi í vinnubrögðum hjá [varnaraðila] þegar við skrifum undir skuldabréfið sem ábyrgðarmenn.“ Þá kemur fram að sóknaraðilar telja að þau vinnubrögð varnaraðila að kynna þeim ekki niðurstöður greiðslumats og

upplýsingabækling fyrr en 16. janúar 2008, fimm dögum eftir að þau gengust í ábyrgðina, séu ekki í samræmi við ákvæði 3. og 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgðarskuldbindinga frá 1. nóvember 2001.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Greiðslumat hafi verið framkvæmt í samræmi við 3. gr. samkomulagsins og hafi það sýnt fram á jákvæða greiðslugetu lántaka.

Að mati varnaraðila sé í fyrsta lagi engan áskilnað að finna í samkomulaginu þess efnis að ábyrgðarmenn hafi átt að staðfesta niðurstöður greiðslumats sérstaklega. Þar að auki hafi sóknaraðilar enga tilraun gert til að útskýra hvernig dagsetning þessarar yfirlýsingar hafi skipt máli fyrir ábyrgðarskuldbindingu eða haldið því fram að vilji þeirra hafi ekki staðið til þess að gangast í ábyrgð vegna niðurstöðu greiðslumatsins, sbr. úrskurð úrskurðarnefndarinnar nr. 32/2012. Að auki verði ekki séð að orsakatengsl séu á milli dagsetningar umræddra skjala og ábyrgðarinnar. Dagsetningin hafi ekki jafngilt því að greiðslumatið hafi ekki verið til reiðu fyrr en þann dag, enda séu þeir sem undirrita umsókn ekki höfundar þess skjals. Lánið hafi verið í skilum til 1. júní 2014, sem að mati varnaraðila hafi staðfest enn fremur að þegar lánið hafi verið tekið hafi lánþegi haft burði til að greiða af því. Hafi það verið í samræmi við markmið samkomulagsins að mati varnaraðila, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 343/2012.

Í öðru lagi telur varnaraðili að þrátt fyrir dagsetningu skuldabréfsins hafi skuldbinding samkvæmt því ekki verið skráð fyrr en þann 16. janúar 2008. Af framangreindu telur varnaraðili því, að ekki verði annað séð en að varnaraðili hafi uppfyllt þær skyldur sem lagðar voru á hann samkvæmt 3. og 4. gr. samkomulagsins.

Í þriðja lagi vísar varnaraðili til þess að með undirritun á skuldabréfið og á yfirlýsingu til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga hafi sóknaraðilar staðfest sérstaklega að þeir hafi kynnt sér efni upplýsingabæklinga varnaraðila um sjálfskuldarábyrgðir.

Í upplýsingabæklingnum hafi verið vísað til samkomulagsins og þar sé greint frá helstu atriðum þess, sérstaklega hafi verið tekið fram að sé lánsfjárhæð umfram 1.000.000 kr., skuli fjármálafyrirtæki ávallt framkvæma greiðslumat. Sömuleiðis hafi ábyrgðarmenn verið sérstaklega hvattir til þess að kynna sér greiðslugetu lántaka. Sóknaraðilar hafi staðfest að þeir hafi kynnt sér efni bæklinga og því telur varnaraðili að leggja verði til grundvallar að þeim hafi verið kunnugt um að greiðslumat hafi verið framkvæmt og það hafi verið á ábyrgð þeirra að óska eftir því að fá að sjá það, áður en þau hafi gengist í ábyrgðina.

Því telur varnaraðili að ákvæði samkomulagsins þess efnis að tryggt sé að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats, hafi verið uppfyllt, með vísan til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012 og framangreindra málsástæðna um dagsetningu skjalsins. Í forsendum dómsins segir: „*Getur þá ekki skipt máli sú viðbára hans í skýrslu fyrir dómi að hann hafi ekki lesið „smáa letur“ veðskuldabréfsins. Það var því á ábyrgð hans sjálfs hvort hann óskaði eftir að sjá greiðslumatið áður en hann veitti samþykki við veðsetningu fasteignar sinnar.*“

Varnaraðili telur að þrátt fyrir að talið hafi verið að við útgáfu umrædds skuldabréfs, hafi ekki verið fyllilega gætt að ákvæðum samkomulagsins, bendir varnaraðili á að sú ástæða ein og sér geti ekki valdið ógildingu ábyrgðar sóknaraðila enda sé ekki að finna sérstakar ógildingarreglur í samkomulaginu sjálfu. Varnaraðili vísar í dóm Hæstaréttar í máli nr. 322/2013, og telur að af honum megi ráða að það

leiði ekki sjálfkrafa til ógildingar á sjálfskuldarábyrgð, þó þeim skyldum sem leiða af samkomulaginu hafi ekki verið sinnt. Fullnægja þurfi ógildingarreglum samningalaga nr. 7/1936. Varnaraðili telur að sóknaraðilar hafi ekki borið ógildingarreglurnar fyrir sig og sé það, eitt og sér, nægt til þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Jafnframt bendir varnaraðili á að skuldabréfið hafi verið gefið út í janúar 2008 og hafi sóknaraðilar ekki gert athugasemdir við það fyrr en nú. Að mati varnaraðila hafi sóknaraðilar því sýnt af sér nokkurt tómlæti, þar sem tæp sjö ár séu frá því að skuldabréfið hafi verið gefið út. Skilmálum umrædds skuldabréfs hafi þar að auki verið fjórum sinnum breytt, og hafi sóknaraðilar ávallt undirritað breytingarnar sem sjálfskuldaraðilar. Varnaraðili telur að sóknaraðilum hafi verið í lófa lagið að koma að athugasemdum fyrr.

Því hafnar varnaraðili að fella ábyrgðaryfirlýsingu sóknaraðila niður þar sem hann telur að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna við lánveitingar til sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A, til forvera varnaraðila.

Þegar sóknaraðilar gengust í sjálfsskuldarábyrgð á umræddu skuldabréfi var í gildi samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, sem var undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. Forveri varnaraðila var eitt þessara aðildarfélaga og því ekki umdeilt að varnaraðili sé aðili að samkomulaginu. Varnaraðila bar því að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Samkomulagið tekur meðal annars til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins.

Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en 1.000.000 kr.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað. Ákvæðið felur í sér að greiðslumat skuli gert á greiðanda og að ábyrgðarmanni gefist færi á að kynna sér matið.

Í 1. mgr. 4. gr. samkomulagsins er kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar og með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt eru út í tengslum við afgreiðsluna skal ábyrgðarmaður staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir.

Í 2. mgr. 4. gr. samkomulagsins ræðir um hvernig ábyrgðarmaður skal með undirritun sinni staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklingsins og staðfesta sérstaklega ef það á við að honum sé kunnugt um að ráðstafa eigi meira en helmingi lánsfjárhæðar til uppgreiðslu eldri lána.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti

ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í málinu liggur fyrir skjalið „Niðurstöður greiðslumats“, þar sem lýst er yfir jákvæðri niðurstöðu greiðslumats. Áætluð greiðslugeta með skuldum var kr. 9.213 umfram afborganir af láninu sem sótt var um. Ljóst er að varnaraðili framkvæmdi greiðslumat í umrætt sinn og uppfyllti þannig lágmarksskilyrði 3. gr. samkomulagsins að þessu leyti.

Einnig liggur fyrir að umrætt skuldabréf var undirritað af aðalskuldara og sóknaraðilum þann 11. janúar 2008. Gengust sóknaraðilar því í ábyrgðina þann dag. Samkvæmt skjali sem ber yfirskriftina „Niðurstöður greiðslumats“ var eingöngu undirritað af aðalskuldara. Skjalið „Lánsúmsókn“, sem staðfesti niðurstöðu greiðslumats aðalskuldara, var undirritað af aðalskuldara þann 11. janúar 2008 en af sóknaraðilum þann 16. janúar 2008.

Sóknaraðilar byggja á því að ekki hafi verið farið að ákvæðum 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins, þegar þeir undirrituðu skjalið fimm dögum eftir undirritun umrædds skuldabréfs. En samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins er kveðið á um að tryggt skuli að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina.

Fallist verður á það með sóknaraðilum að ósannað sé að þeim hafi verið kynnt niðurstaða greiðslumatsins við undirritun skuldabréfsins miðað við dagsetningar skjalanna. Verður því að telja að varnaraðili hafi ekki uppfyllt skyldur sínar samkvæmt 1. mgr. 3. gr. og 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins við útgáfu skuldabréfsins.

Við mat á því hvort víkja eigi ábyrgð sóknaraðila til hliðar í ljósi ofangreinds með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggjörninga ber að líta til þess að þann 16. janúar 2008, var sóknaraðilum kynnt niðurstaða greiðslumats og verður ekki horft fram hjá því að niðurstaða þess var jákvæð.

Sóknaraðilar hafa enga tilraun gert til að útskýra hvernig dagsetning skjalanna hafi skipt máli fyrir ábyrgðarskuldbindinguna eða haldið því fram að þau hefðu ekki viljað gangast í ábyrgð fyrir aðalskuldara vegna jákvæðrar niðurstöðu greiðslumatsins ef hún hefði réttilega verið kynnt þeim.

Þegar atvik málsins eru metin heildstætt verður því ekki séð að orsakatengsl séu á milli dagsetningar umræddra skjala og ábyrgðarinnar sem sóknaraðilar gengust í. Verður því ekki talið ósanngjarnt af varnaraðila að byggja á ábyrgðaryfirlýsingunni.

Í ljósi alls framangreinds eru því ekki fyrir hendi forsendur í máli þessu til að víkja sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila til hliðar með vísan til dagsetninga á umræddum skjölum, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggjörninga. Verður kröfu sóknaraðila um ógildingu á sjálfskuldarábyrgð því hafnað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M og K, um ógildingu á ábyrgð þeirra á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A, til forvera varnaraðila, er hafnað.

Reykjavík, 27. mars 2015.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Elísabet Júlíusdóttir